

نظریه عمومی شماره ۲۶ کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد:

حقوق کودکان ذیل محیط زیست و با تمرکز ویژه بر تغییرات آب و هوا^۱

آگوست ۲۰۲۳

مقدمه

۱. وسعت بحران سه گانه سیاره‌ای، شامل شرایط اضطراری آب و هوا، فروپاشی تنوع زیستی و آلودگی فراگیر، یک تهدید فوری و سیستماتیک برای حقوق کودکان در سطح جهان است. استخراج و استفاده ناپایدار از منابع طبیعی، همراه با آلودگی گسترده، تاثیر عمیقی بر محیط طبیعی داشته، باعث دامن زدن به تغییرات اقلیمی، تشدید آلودگی سمی آب، هوا و خاک، اسیدی شدن اقیانوس‌ها و ویران شدن تنوع زیستی شده است. همان اکوسیستم‌هایی که همه زندگی را حفظ می‌کنند.

۲. تلاش کودکان برای جلب توجه به این بحران‌های زیست محیطی، انگیزه و دلیل تشکیل این فرصت و تهیه این نظر عمومی گردید. این کمیته در سال ۲۰۱۶ در بحث عمومی خود در مورد حقوق کودکان و محیط زیست، از کمک‌های کودکان بسیار سود برد. یک تیم مشاوره‌ای متنوع و اختصاصی برای کودکان، متشکل از ۱۲ مشاور بین ۱۱ تا ۱۷ ساله، از فرآیند مشاوره انجام شده برای اظهارنظر عمومی، با ۱۶۳۳۱ کودک، از ۱۲۱ کشور، از طریق نظرسنجی‌های آنلاین، گروه‌های متمرکز و حضوری در رایزنی‌های ملی و منطقه‌ای حمایت کردند.

۳. کودکان مورد مشورت در مورد اثرات منفی تخریب محیط زیست و تغییرات آب و هوا بر زندگی و جوامع خود گزارش دادند. آنها بر حق خود برای زندگی در یک محیط پاک، سالم و پایدار تاکید کردند:

«محیط زیست زندگی ماست»!

«بزرگسالان [باید] از تصمیم‌گیری برای آینده‌ای که تجربه نمی‌کنند دست بردارند. [ما] ابزار کلیدی [برای] حل تغییرات آب و هوایی هستیم، زیرا زندگی [ما] در خطر است.» می‌خواهم به بزرگسالان بگویم که ما نسل‌های آینده هستیم و اگر شما کره زمین را نابود کنید، کجا زندگی می‌کنیم؟! «

۴. مدافعان حقوق بشری کودکان، به عنوان عوامل تغییر، کمک‌های تاریخی به حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست کرده‌اند. وضعیت آنها باید به رسمیت شناخته شود و خواسته‌های آنها برای اقدامات فوری و قاطع برای مقابله با آسیب‌های زیست محیطی جهانی باید تحقق یابد.

* توسط کمیته حقوق کودک در نود و سومین جلسه (۸ تا ۲۶ ماه می ۲۰۲۳) به تصویب رسید.

۵. در حالی که نظر کلی حاضر بر تغییرات آب و هوا متمرکز است، کاربرد آن نباید به هیچ موضوع زیست محیطی خاصی محدود شود. چالش‌های زیست‌محیطی جدید ممکن است در آینده به وجود بیایند، برای مثال چالش‌هایی که با توسعه فناوری اقتصادی و تغییرات اجتماعی مرتبط هستند. کشورها باید اطمینان حاصل کنند که نظر کلی حاضر به طور گسترده برای همه ذینفعان مربوطه، به ویژه کودکان، منتشر شده و به زبان‌ها و اشکال متعدد، از جمله نسخه‌های مناسب سن و توانایی‌های فردی افراد در دسترس است.

الف- رویکرد مبتنی بر حقوق کودک برای حفاظت از محیط زیست

۱. بکارگیری رویکرد مبتنی بر حقوق کودک برای محیط زیست، مستلزم در نظر گرفتن کامل همه حقوق کودکان تحت کنوانسیون حقوق کودک و پروتکل‌های اختیاری آن است.

۲. در رویکرد مبتنی بر حقوق کودکان، فرآیند احقاق حقوق کودکان، به اندازه نتیجه مهم است. به عنوان دارندگان حق، کودکان حق دارند در برابر نقض حقوق خود ناشی از آسیب‌های زیست محیطی حمایت شوند و به عنوان بازیگران محیط زیست به رسمیت شناخته شوند و مورد احترام محیطی قرار گیرند. در اتخاذ چنین رویکردی، توجه ویژه‌ای به موانع متعددی که کودکان در موقعیت‌های نامطلوب در برخورداری و مطالبه حقوق خود با آن مواجه هستند، باید صورت گیرد.

۳. یک محیط پاک، سالم و پایدار هم خود حقوق بشر است و هم برای برخورداری کامل از طیف وسیعی از حقوق کودکان، ضروری است. برعکس، تخریب محیط زیست، از جمله پیامدهای بحران آب و هوا، بر بهره‌مندی از این حقوق، به ویژه برای کودکانی که در موقعیت‌های محروم هستند یا کودکانی که در مناطقی زندگی می‌کنند که به شدت در معرض تغییرات آب و هوا هستند، تأثیر منفی می‌گذارد. کودکان با استفاده از حق آزادی بیان، و تشکیل اجتماعات مسالمت‌آمیز، اطلاعات و آموزش، مشارکت و شنیده شدن و سایر راه‌حل‌های موثر می‌توانند به سیاست‌های زیست محیطی سازگارتر و در نتیجه جاه‌طلبانه‌تر و موثرتر با حقوق‌شان دست یابند. به این ترتیب، حقوق کودکان و حفاظت از محیط زیست یک دایره فضیلت‌مند را تشکیل می‌دهد.

ب- تحولات حقوق بین‌الملل در زمینه حقوق بشر و محیط زیست

۱. کنوانسیون در ماده ۲۴ (۲) (ج) به صراحت به مسائل زیست محیطی می‌پردازد که به موجب آن کشورها موظفند اقداماتی را برای مبارزه با بیماری‌ها و سوءتغذیه، با در نظر گرفتن تهدیدات و خطرات آلودگی محیط زیست، انجام دهند و طبق ماده ۲۹ (۱) (ه) آنها موظفند آموزش کودکان را به سمت توسعه احترام به محیط طبیعی هدایت کنند. از زمان تصویب کنوانسیون، پذیرش فزاینده‌ای در مورد

پیوند متقابل و گسترده بین حقوق کودکان و حفاظت از محیط زیست، پدید آمده است. بحران‌های زیست‌محیطی بی‌سابقه و چالش‌های ناشی از آن برای تحقق حقوق کودکان، نیازمند تفسیری پویا از کنوانسیون است.

۲. کمیته به تلاش‌های مرتبط با تفسیر کنوانسیون توجه دارد، از جمله:

الف) به رسمیت شناختن حق بشر برای داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار توسط مجمع عمومی^۲ و شورای حقوق بشر^۳.

ب) اصول چارچوب حقوق بشر و محیط زیست^۴؛

ج) هنجارها، اصول، استانداردها و تعهدات موجود و در حال تحول تحت قوانین بین‌المللی محیط زیست، مانند کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوا و موافقت‌نامه پاریس.

د) تحولات حقوقی و رویه قضایی در سطح منطقه‌ای که رابطه بین حقوق بشر و محیط زیست را به رسمیت می‌شناسد.

ه) به رسمیت شناختن نوعی از حق بر محیط زیست پاک، سالم و پایدار در موافقت‌نامه‌های بین‌المللی، رویه قضایی دادگاه‌های منطقه‌ای و ملی، قوانین اساسی، قوانین و سیاست‌ها توسط اکثریت قریب به اتفاق دولت‌ها^۵.

ج - برابری بین نسلی و نسل‌های آینده

کمیته اصل برابری بین نسلی و منافع نسل‌های آینده را که کودکان در جریان مشورت به طور عمده به آن اشاره کردند؛ به رسمیت می‌شناسد. در حالی که حقوق کودکانی که روی زمین حضور دارند، نیاز به توجه فوری و عاجل دارد، کودکانی که قرار است وارد این دنیا شوند نیز حق دارند حداکثر حقوق بشری خود را تحقق بخشند. فراتر از تعهدات فوری خود بر اساس کنوانسیون در رابطه با محیط زیست، دولت‌ها مسئولیت مدیریت تهدیدات قابل پیش‌بینی مرتبط با محیط زیست را نیز بر عهده دارند که در نتیجه اعمال یا کوتاهی‌های آنها در حال حاضر ایجاد می‌شود و پیامدهای کامل آن ممکن است برای سال‌ها یا حتی دهه‌ها آشکار نشود.

د- اهداف

در این مصوبه، کمیته اهداف ذیل را دنبال می‌کند:

۲ قطعنامه ۷۶/۳۰۰ مجمع عمومی.
۳ قطعنامه ۴۸/۱۳ شورای حقوق بشر.
۴ A/HRC/۳۷/۵۹، پیوست.
۵ به A/HRC/۴۳/۵۳ مراجعه کنید.

الف) تاکید بر نیاز برای پرداخت فوری به اثرات نامطلوب تخریب محیط زیست، با تمرکز ویژه بر تغییرات آب و هوا ناظر بر برخورداری از حقوق کودکان؛

ب) ارتقاء درک جامع از حقوق کودکان در مورد حفاظت از محیط زیست؛
ج) شفافسازی تعهدات دولت‌ها نسبت به کنوانسیون و ارائه راهنمایی‌های معتبر در مورد اقدامات قانونی، اداری و سایر اقدامات مناسب برای رسیدگی به آسیب‌های زیست محیطی، با تمرکز ویژه بر تغییرات آب و هوا.

ه. حقوق خاص مرتبط به محیط زیست در کنوانسیون

حقوق کودک، مانند همه حقوق بشر، تقسیم ناپذیر، وابسته و مرتبط با یکدیگر است. برخی از حقوق به ویژه با تخریب محیط زیست تهدید می‌شود. سایر حقوق نقش اساسی در حفظ حقوق کودکان در رابطه با محیط زیست دارند. مثلاً حق تحصیل که هر دو بعد را دارد.

الف. حق عدم تبعیض (ماده ۲)

دولت‌ها موظفند به طور مؤثر از تبعیض‌های زیست‌محیطی مستقیم و غیرمستقیم پیشگیری، محافظت کنند و راه‌حلی برای آن‌ها فراهم کنند. کودکان به طور کلی، و گروه‌های خاصی از کودکان به طور خاص، به دلیل تبعیض‌های متعدد و متقاطع، با موانع شدیدی برای برخورداری از حقوق خود مواجه هستند. چنین دلایلی شامل مواردی است که به طور خاص بر اساس ماده ۲ کنوانسیون ممنوع شده‌اند و تحت عنوان «وضعیت دیگر» در این ماده به آن اشاره شده است. تاثیر آسیب‌های زیست محیطی بر گروه‌های خاصی از کودکان، به ویژه کودکان بومی، کودکان متعلق به گروه‌های اقلیت، کودکان دارای معلولیت و کودکانی که در محیط‌های مستعد بلایا یا محیط‌های آسیب‌پذیر آب و هوا زندگی می‌کنند، تبعیض‌آمیز است.

کشورها باید داده‌های تفکیک‌شده را جمع‌آوری کنند تا اثرات متمایز آسیب‌های مربوط به محیط زیست بر کودکان را شناسایی کنند و تقاطع‌ها را به صورت کامل و با توجه ویژه به گروه‌هایی از کودکانی که بیشتر در معرض خطر هستند، و اجرای تدابیر و سیاست‌های ویژه، در صورت لزوم، درک کنند. دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که همه قوانین، سیاست‌ها و برنامه‌هایی که به مسائل زیست‌محیطی می‌پردازند، در محتوا یا اجرای خود، عمداً یا ناخواسته علیه کودکان تبعیض‌آمیز نباشد.

ب. بهترین منافع کودک (ماده سوم)

تصمیمات زیست‌محیطی عموماً به کودکان مربوط می‌شود و بهترین منافع کودک در اتخاذ و اجرای تصمیمات زیست‌محیطی، از جمله قوانین، مقررات، سیاست‌ها، استانداردها، دستورالعمل‌ها، برنامه‌ها، استراتژی‌ها، بودجه‌ها، موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و ارائه کمک‌های توسعه، تامین بهترین منافع کودک باید هدف اصلی باشد. در مواردی که یک تصمیم زیست‌محیطی ممکن است تاثیر قابل توجهی بر کودکان داشته باشد، انجام یک روش دقیق‌تر برای ارزیابی و تعیین بهترین منافع کودکان که فرصت‌هایی را برای مشارکت مؤثر و معنادار آنها فراهم می‌کند، باید در نظر گرفته شود.

تعیین بهترین منافع کودک باید شامل ارزیابی شرایط خاصی باشد که کودکان را منحصراً در معرض خطر در زمینه آسیب‌های محیطی قرار می‌دهد. هدف از ارزیابی بهترین منافع کودک باید تضمین بهره‌مندی کامل و مؤثر از همه حقوق، از جمله حق داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار باشد. دولت‌ها نه تنها باید از کودکان در برابر آسیب‌های زیست‌محیطی محافظت کنند، بلکه باید با در نظر گرفتن احتمال خطرات و آسیب‌های آینده، رفاه و رشد آنها را تضمین کنند.⁶

اتخاذ تمام اقدامات اجرایی نیز باید از رویه‌ای پیروی کند که تضمین کند که بهترین منافع کودک در درجه اول اهمیت قرار دارد. ارزیابی تاثیر قابل انتظار بر حقوق کودک باید برای ارزیابی اثرات زیست‌محیطی تمامی اقدامات اجرایی، مانند هر سیاست پیشنهادی، قانون، مقررات، بودجه یا سایر تصمیمات اداری در مورد کودکان مورد استفاده قرار گیرد، و باید مکمل برنامه‌های نظارت و ارزیابی مداوم تاثیر این اقدامات بر کودکان باشد.

تضادهای احتمالی بهترین منافع کودک با سایر منافع یا حقوق باید به صورت موردی حل و فصل شود و منافع همه طرفین با دقت متعادل شود. تصمیم‌گیرندگان باید حقوق و منافع همه افراد ذینفع را تجزیه و تحلیل و سنجش کنند و بهترین منافع کودک را در اولویت قرار دهند. کشورها باید این امکان را در نظر بگیرند که تصمیمات زیست‌محیطی که به صورت جداگانه و در مقیاس زمانی کوتاه‌تر معقول به نظر می‌رسند، در مجموع و با در نظر گرفتن آسیب کاملی که به کودکان در طول دوره زندگی آنها وارد می‌کنند، ممکن است غیرمنطقی باشند.

ج. حق حیات، بقا و توسعه

حق زندگی با تخریب محیط زیست، از جمله تغییرات آب و هوا، آلودگی و از دست دادن تنوع زیستی، که ارتباط تنگاتنگی با سایر چالش‌های اساسی که مانع تحقق این حق می‌شوند، از جمله

نظر عمومی شماره 14 (2013) در مورد حق کودک برای در نظر گرفتن بهترین منافع او به عنوان ملاحظات اولیه، بند 16 (ه)، 71 و 74.

فقر، نابرابری و درگیری‌ها را تهدید می‌کند، در ارتباط است. دولت‌ها باید اقدامات مثبتی را انجام دهند تا اطمینان حاصل کنند که کودکان در برابر مرگ‌های قابل پیش‌بینی و زودرس یا غیرطبیعی و تهدیدات جانی که ممکن است ناشی از اعمال و ترک فعل و همچنین فعالیت‌های فعالان تجاری باشد، محافظت شوند و از حق زندگی با عزت بهره‌مند شوند. چنین اقداماتی شامل اتخاذ و اجرای موثر استانداردهای زیست محیطی، به عنوان مثال، استانداردهای مربوط به کیفیت هوا و آب، ایمنی مواد غذایی، قرار گرفتن در معرض سرب و انتشار گازهای گلخانه‌ای، و سایر اقدامات کافی و ضروری زیست محیطی است که از حق زندگی کودکان حمایت می‌کند.

تعهدات دولت‌ها بر اساس ماده ۶ کنوانسیون همچنین در مورد چالش‌های ساختاری و بلندمدت ناشی از شرایط محیطی که ممکن است منجر به تهدید مستقیم حق حیات شود و مستلزم اتخاذ تدابیر مناسب برای مقابله با این شرایط باشد، نیز می‌شود. این تهدیدات به عنوان مثال، استفاده پایدار از منابع مورد نیاز برای پوشش نیازهای اساسی و حفاظت از اکوسیستم‌های سالم و تنوع زیستی می‌باشد. اقدامات حفاظتی ویژه‌ای برای پیشگیری و کاهش مرگ و میر کودکان در اثر شرایط محیطی و برای گروه‌هایی که در موقعیت‌های آسیب‌پذیر هستند، مورد نیاز است.

تخریب محیط زیست خطر مواجهه کودکان را با نقض شدید حقوق درگیری‌های مسلحانه به دلیل آوارگی، قحطی و افزایش خشونت افزایش می‌دهد. در چارچوب درگیری‌های مسلحانه، کشورها باید توسعه یا حفظ مناطق آلوده به مهمات منفجر نشده و بقایای سلاح‌های بیولوژیکی، شیمیایی و هسته‌ای را در راستای تعهدات بین‌المللی، ممنوع کرده و از پاکسازی آن اطمینان حاصل کنند.

تخریب محیط زیست توانایی کودکان برای دستیابی به پتانسیل رشد کامل‌شان را به خطر می‌اندازد که پیامدهایی برای تحقق طیف گسترده‌ای از حقوق دیگر تحت کنوانسیون دارد. رشد کودکان با محیطی که در آن زندگی می‌کنند درهم تنیده است. مزایای رشد یک محیط سالم شامل مواردی است که با فرصت‌هایی برای تجربه فعالیت‌های خارج از منزل و تعامل و بازی در محیط‌های طبیعی از جمله دنیای حیوانات مرتبط است.

کودکان کوچکتر به دلیل الگوهای فعالیت، رفتارها و فیزیولوژی منحصر به فردشان، به ویژه در معرض خطرات محیطی هستند. قرار گرفتن در معرض آلاینده‌های سمی، حتی در سطوح پایین، در طول پنجره‌های رشد آسیب‌پذیری را افزایش داده و به راحتی فرآیندهای بلوغ مغز، اندام‌ها و سیستم ایمنی را مختل می‌کند و باعث بیماری و اختلالاتی در دوران کودکی و پس از آن، گاهی

اوقات پس از یک دوره نهفتگی قابل توجه می‌شود. اثرات آلاینده‌های محیطی حتی ممکن است در نسل‌های آینده نیز باقی بماند. کشورها باید به طور مداوم و صریح، تحت تأثیر قرار گرفتن در معرض مواد سمی و آلودگی را در اوایل زندگی در نظر بگیرند.

کشورها باید هر مرحله از کودکی، اهمیت آن مرحله برای مراحل بعدی بلوغ و رشد و نیازهای متفاوت کودکان را در هر مرحله شناسایی کنند. برای ایجاد یک محیط بهینه برای توسعه، دولت‌ها باید به طور صریح و پیوسته همه عوامل مورد نیاز برای بقا، رشد و شکوفایی کودکان در سنین مختلف را در نظر بگیرند و مداخلات مبتنی بر شواهد را با توجه به عوامل تعیین کننده محیطی در طول زندگی کودک طراحی و اجرا کنند که به طیف وسیعی از گروه‌های کودکان بپردازد.

د. حق شنیده شدن (ماده ۱۲)

کودکان مسائل زیست محیطی را به مثابه مسائلی که روی زندگی آنها تأثیر می‌گذارد، می‌شناسند. صدای کودکان یک نیروی جهانی قدرتمند برای حفاظت از محیط زیست است. کودکان دیدگاه‌ها و تجربیات مرتبط را در رابطه با تصمیم‌گیری در مورد مسائل زیست محیطی در همه سطوح مطرح می‌کنند، حتی از سنین پایین، کودکان می‌توانند کیفیت راه‌حل‌های زیست‌محیطی را افزایش دهند، برای مثال، با ارائه بینش‌های ارزشمند در مورد مسائلی مانند اثربخشی سیستم‌های هشدار اولیه برای خطرات زیست‌محیطی. در طراحی و اجرای اقداماتی با هدف رسیدگی به چالش‌های زیست‌محیطی، مهم و بلندمدت که اساساً زندگی آنها را شکل می‌دهد، باید به طور فعال به دنبال نظرات کودکان بود و به آنها اهمیت داد. کودکان ممکن است از ابزارهای بیان خلاق مانند هنر و موسیقی برای مشارکت و بیان نظرات خود استفاده کنند. ممکن است برای توانمندسازی کودکان در موقعیت‌های محروم، مانند کودکان دارای معلولیت، کودکان متعلق به گروه‌های اقلیت و کودکانی که در مناطق آسیب‌پذیر زندگی می‌کنند، حمایت بیشتر و استراتژی‌های ویژه لازم باشد تا از حق شنیده شدن خود استفاده کنند. محیط و ابزار دیجیتال می‌تواند مشاوره با کودکان را افزایش دهد و ظرفیت و فرصت‌های آنها را برای مشارکت موثر در مسائل زیست محیطی، از جمله از طریق حمایت جمعی، در صورت استفاده دقیق، با توجه کافی به چالش‌های مربوط به استفاده از وسایل دیجیتالی، گسترش دهند.⁷

کشورها باید اطمینان حاصل کنند که مکانیسم‌های، ایمن و قابل دسترس متناسب به سن کودکان برای شنیدن نظرات آنها به طور منظم و در تمام مراحل فرآیندهای تصمیم‌گیری زیست‌محیطی برای قوانین، سیاست‌ها، مقررات، پروژه‌ها و فعالیت‌هایی که ممکن است بر آنها

7 نظر عمومی شماره 25 (2021) در مورد حقوق کودکان در رابطه با محیط دیجیتال، بند 16 و 18.

در سطح محلی، ملی و یا بین‌المللی تأثیر بگذارد، وجود دارد. برای مشارکت رایگان، فعال، معنادار و مؤثر، کودکان باید از آموزش‌های محیطی و حقوق بشری، اطلاعات متناسب با سن و در دسترس بودن، زمان و منابع کافی و محیطی حمایت‌کننده برخوردار شوند. آنها باید اطلاعاتی در مورد نتایج مشاوره‌های مربوط به محیط زیست و بازخورد در مورد نحوه در نظر گرفتن نظرات آنها را دریافت کنند و در صورت نادیده گرفتن حق آنها برای شنیده شدن در زمینه محیطی، به رویه‌ها و راه‌حل‌های شکایت متناسب به کودکان دسترسی داشته باشند.

در سطح بین‌المللی، دولت‌ها، سازمان‌های بین‌دولتی و سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی باید مشارکت انجمن‌های کودکان و سازمان‌ها یا گروه‌های تحت رهبری کودکان را در فرآیندهای تصمیم‌گیری زیست‌محیطی تسهیل کنند. کشورها باید اطمینان حاصل کنند که تعهدات آنها در مورد حق شنیده شدن کودکان در فرآیندهای تصمیم‌گیری بین‌المللی زیست‌محیطی، از جمله در مذاکرات و اجرای اسناد حقوق بین‌الملل محیط زیست، گنجانده شده است. تلاش برای افزایش مشارکت جوانان در فرآیندهای تصمیم‌گیری محیطی باید شامل کودکان باشد.

ه. آزادی بیان، تشکیل تجمعات مسالمت‌آمیز (ماده ۱۳ و ۱۵)

کودکان در سراسر جهان، به صورت فردی و جمعی، برای حفاظت از محیط زیست، از جمله با برجسته کردن پیامدهای تغییرات آب و هوا، اقدام می‌کنند. کشورها باید حقوق کودکان در مورد آزادی بیان و تشکل اجتماعات مسالمت‌آمیز را در رابطه با محیط زیست، از جمله با فراهم کردن یک محیط امن و توانمند و یک چارچوب قانونی و بنیادی که در آن کودکان بتوانند به طور موثر از حقوق خود استفاده کنند، احترام و از آنها حمایت کنند. حقوق کودکان برای آزادی بیان، تشکل اجتماعات مسالمت‌آمیز نباید مشمول محدودیت‌هایی بجز محدودیت‌هایی باشد که مطابق با قانون وضع شده و در یک جامعه دموکراتیک ضروری است.

کودکانی که از حق آزادی بیان خود استفاده می‌کنند یا در اعتراضات مربوط به مسائل زیست‌محیطی شرکت می‌کنند، از جمله کودکان مدافع محیط زیست، اغلب با تهدید، ارباب، آزار و اذیت و سایر اقدامات جدی تلافی‌جویانه مواجه می‌شوند. دولت‌ها موظفند از حقوق آنها، با فراهم کردن زمینه امن و توانمند برای ابتکارات سازماندهی شده توسط کودکان برای دفاع از حقوق بشر در مدارس و سایر محیط‌ها محافظت کنند. دولت‌ها، بازیگران دولتی، مانند پلیس، و سایر ذینفعان، از جمله معلمان، باید در مورد حقوق مدنی و سیاسی کودکان، از جمله در مورد اقداماتی برای اطمینان از اینکه کودکان می‌توانند به طور ایمن از استفاده از حقوق‌شان لذت ببرند، آموزش ببینند. دولت‌ها باید تمام اقدامات مناسب را انجام دهند تا اطمینان حاصل شود

که هیچ محدودیتی به جز مواردی که توسط قانون پیش بینی شده و ضروری است برای تشکیل و پیوستن کودکان به انجمن‌ها یا شرکت در اعتراضات زیست محیطی اعمال نمی‌شود. قوانین، از جمله قوانین مربوط به افترا، نباید برای سرکوب حقوق کودکان مورد سوءاستفاده قرار گیرند. کشورها باید قوانینی را برای حمایت از مدافعان حقوق بشری کودکان مطابق با استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر وضع و اجرا کنند. دولت‌ها باید راه‌حل‌های مؤثری را برای پیشگیری از نقض حقوق کودکان در زمینه آزادی بیان، اجتماعات مسالمت‌آمیز و تشکیل انجمن‌ها ارائه دهند.

دولت‌ها باید سهم مثبت کودکان را در پایداری محیط زیست و عدالت اقلیمی، به عنوان ابزار مهم مشارکت مدنی و سیاسی کودکان برای تحقق حقوق‌شان، از جمله حق داشتن یک زندگی سالم، تامین و توسعه حقوق‌شان به رسمیت شناخته و از آن دفاع کنند. این موارد شامل حق کودکان به برخورداری از یک محیط سالم و مسئولیت پذیری دولت می‌باشد.

و. دسترسی به اطلاعات (ماده ۱۳ و ۱۷)

دسترسی به اطلاعات برای توانمندسازی کودکان و والدین یا مراقبان آنها برای درک اثرات بالقوه آسیب‌های زیست محیطی بر حقوق کودکان ضروری است. همچنین برای احقاق حقوق کودکان از جمله بیان نظرات خود، شنیده شدن نظریات آنها و درمان موثر در مورد مسائل زیست محیطی، پیش نیاز حیاتی است.

کودکان حق دسترسی به اطلاعات دقیق و قابل اعتماد در زمینه زیست محیطی، علل، اثرات و منابع بالقوه آسیب به آب و هوا و محیط زیست، پاسخ‌های عملی در ارتباط به قوانین و مقررات مربوط به اقلیم و محیط زیست، یافته‌های حاصل از ارزیابی‌های اقلیم و اثرات زیست محیطی، سیاست‌ها و برنامه‌ها و انتخاب سبک‌های زندگی پایدار را دارند. چنین اطلاعاتی کودکان را قادر می‌سازد تا یاد بگیرند که در رابطه با مدیریت زباله، بازیافت و رفتارهای مصرف چه کاری می‌توانند در محیط خود انجام دهند.

کشورها موظفند اطلاعات زیست محیطی را در دسترس قرار دهند. روش‌های انتشار باید متناسب با سن و ظرفیت کودکان و با هدف غلبه بر موانعی مانند بی‌سوادی، ناتوانی، موانع زبانی، فاصله و دسترسی محدود به فناوری اطلاعات و ارتباطات باشد. دولت‌ها باید رسانه‌ها را تشویق کنند تا اطلاعات و مطالب دقیقی را در مورد محیط زیست، به عنوان مثال، اقداماتی که کودکان و خانواده‌های آنها می‌توانند برای مدیریت خطرات در زمینه بلایای مربوط به تغییرات آب و هوایی انجام دهند، منتشر کنند.

ز. حق آزادی از هر گونه خشونت (ماده ۱۹)

تخریب محیط زیست، از جمله بحران آب و هوا، نوعی خشونت ساختاری علیه کودکان است و می تواند باعث فروپاشی اجتماعی در جوامع و خانواده ها شود. فقر، نابرابری های اقتصادی و اجتماعی، ناامنی غذایی و آوارگی اجباری خطر خشونت، سوءاستفاده و استثمار کودکان را تشدید می کند. برای مثال، خانوارهای فقیر نسبت به شوک های مرتبط با محیط زیست، از جمله شوک های ناشی از تغییرات آب و هوا، مانند افزایش سطح آب دریا، سیل، طوفان، آلودگی هوا، حوادث شدید آب و هوایی، بیابان زدایی، جنگل زدایی، خشکسالی، آتش سوزی، طوفان و از دست دادن تنوع زیستی کمتر مقاومت دارند. مشکلات مالی، کمبود غذا و آب پاکیزه و سالم و سیستم های شکننده حفاظت از کودکان ناشی از این شوک ها، زندگی روزمره خانواده ها را تضعیف می کند، بار اضافی را بر دوش کودکان می گذارد و آسیب پذیری آن ها را در برابر خشونت های جنسیتی، ازدواج کودکان، ختنه زنان، کار کودکان افزایش می دهد. بعلاوه آدم ربایی، قاچاق، آوارگی، خشونت جنسی و استثمار و استخدام در گروه های افراطی جنایتکار، مسلح و/یا خشن افزایش می دهد. کودکان باید از هر گونه خشونت فیزیکی و روانی و قرار گرفتن در معرض خشونت، مانند خشونت خانگی یا خشونتی که بر حیوانات در برابر دید کودکان اعمال می شود، محافظت شوند.

سرمایه گذاری در عرضه خدمات برای کودکان می تواند به طور قابل توجهی خطرات کلی محیطی را که کودکان در سراسر جهان با آن مواجه هستند، کاهش دهد. کشورها باید اقدامات فرابخشی را برای رسیدگی به عوامل خشونت علیه کودکان مرتبط با تخریب محیط زیست اتخاذ کنند.

ح. حق برخورداری از بالاترین استاندارد قابل دستیابی سلامت (ماده ۲۴)

حق سلامت شامل برخورداری از انواع امکانات، کالاها، خدمات و شرایطی است که برای تحقق بالاترین استانداردهای سلامت از جمله محیط زیست سالم ضروری است. این حق وابسته و برای برخورداری از بسیاری از حقوق دیگر تحت کنوانسیون ضروری است.

همانطور که در بند (۲) (ج) ماده ۲۴ کنوانسیون به صراحت شناخته شده، آلودگی محیط زیست یک تهدید بزرگ برای سلامت کودکان است. با این حال، در بسیاری از کشورها، آلودگی اغلب نادیده گرفته شده و تاثیر آن دست کم گرفته می شود. کمبود آب آشامیدنی، بهداشت نامناسب و آلودگی هوای خانگی تهدید جدی برای سلامت کودکان است. آلودگی مرتبط با فعالیت های

صنعتی در گذشته و حال، از جمله قرار گرفتن در معرض مواد سمی و زباله‌های خطرناک، تهدیدات پیچیده‌تری برای سلامتی ایجاد می‌کند که اثراتش اغلب مدت‌ها پس از قرار گرفتن در معرض آن، نمایان می‌شود.

تغییرات اقلیمی، از دست دادن تنوع زیستی و تخریب اکوسیستم‌ها موانعی بر سر راه تحقق حق سلامت کودکان است. این عوامل محیطی اغلب بر یکدیگر اثر می‌گذارند و نابرابری‌های موجود در سلامت را تشدید می‌کنند. به عنوان مثال، افزایش دمای ناشی از تغییرات آب و هوا خطر ابتلا به بیماری‌های ناقل و مشترک بین انسان و دام و غلظت آلاینده‌های هوا را افزایش می‌دهد که رشد مغز و ریه را متوقف می‌کند و مشکلات تنفسی را تشدید می‌کند. تغییرات آب و هوا، آلودگی و مواد سمی، همگی محرک‌های کلیدی هشداردهنده، در از دست دادن تنوع زیستی و تخریب اکوسیستم‌هایی هستند که سلامت انسان به آن بستگی دارد. اثرات خاص شامل کاهش تنوع میکروبی است که برای توسعه سیستم ایمنی کودکان و شیوع فزاینده بیماری‌های خودایمنی با اثرات طولانی مدت حیاتی است.

آلودگی هوا و آب، قرار گرفتن در معرض مواد سمی از جمله کودهای شیمیایی، تخریب خاک و زمین و سایر انواع آسیب‌های زیست محیطی، مرگ و میر کودکان را به ویژه در کودکان زیر ۵ سال افزایش می‌دهد و به شیوع بیماری و اختلال در رشد مغز کودک منجر می‌شود. کودکان نقایص شناختی بعدی اثرات تغییرات آب و هوا، از جمله کمبود آب، ناامنی غذایی، بیماری‌های منتقله از طریق ناقلین و بیماری‌های منتقله از طریق آب، تشدید آلودگی هوا و آسیب‌های فیزیکی مرتبط با حوادث ناگهانی و تدریجی، به طور نامتناسبی متحمل می‌شوند.

نگرانی دیگر، شرایط روانی و عصبی فعلی و آینده کودکان ناشی از آسیب‌های محیطی، از جمله رویدادهای مرتبط با تغییرات آب و هوا است. ارتباط آشکار بین آسیب‌های محیطی و سلامت روان کودکان، مانند افسردگی و اضطراب محیطی وجود دارد که نیازمند توجه شدید، هم از نظر برنامه‌های واکنشی و هم از نظر برنامه‌های پیشگیری، توسط مقامات بهداشت عمومی و آموزش است.

دولت‌ها باید اقداماتی را برای رسیدگی به نگرانی‌های بهداشت محیطی مرتبط با کودکان در برنامه‌ها، سیاست‌ها و استراتژی‌های ملی خود در ارتباط با سلامت و محیط زیست ادغام کنند. چارچوب‌های قانونی، نظارتی و نهادی، از جمله مقررات مربوط به بخش کسب و کار، باید به طور موثر از سلامت محیط زیستی کودکان در محل زندگی، مطالعه، بازی و کار محافظت کند. استانداردهای بهداشت محیطی باید با بهترین علم موجود و همه دستورالعمل‌های بین‌المللی مرتبط، مانند آنچه توسط سازمان بهداشت جهانی ایجاد شده، مطابقت داشته باشد و به دقت

اجرا شود. تعهدات کشورها بر اساس ماده ۲۴ کنوانسیون همچنین در هنگام تدوین و اجرای موافقتنامه‌های زیست محیطی برای رسیدگی به تهدیدات فرامرزی و جهانی برای سلامت کودکان اعمال می‌شود.

حق سلامت شامل دسترسی کودکان آسیب دیده به محیط زیست، امکانات، کالاها و خدمات بهداشت عمومی و مراقبت‌های بهداشتی با کیفیت بالا است. باید توجه ویژه‌ای به جمعیت‌های محروم و دشوار گذار و ارائه خدمات و مراقبت‌های بهداشتی با کیفیت بالا به مادران در سراسر کشور داده شود. امکانات، برنامه‌ها و خدمات باید برای پاسخگویی به خطرات بهداشتی محیطی مجهز شوند. حفاظت از سلامت همچنین در مورد شرایطی که کودکان برای داشتن یک زندگی سالم به آن نیاز دارند، مانند آب و هوای سالم، آب آشامیدنی سالم و تمیز و بهداشت، انرژی پایدار، مسکن مناسب، دسترسی به غذای مناسب و ایمن از نظر تغذیه و شرایط کار سالم اعمال می‌شود.

در دسترس بودن داده‌های با کیفیت بالا برای محافظت در برابر خطرات آب و هوا و سلامت محیطی بسیار مهم است. کشورها باید اثرات بهداشتی محلی، ملی و فرامرزی و آسیب‌های زیست محیطی، از جمله علل مرگ و میر و عوارض مربوط را در حالی که دوره زندگی کودکان و آسیب‌پذیری‌ها و نابرابری‌هایی را که آنها در هر مرحله از زندگی با آن مواجه هستند، در نظر بگیرند، ارزیابی کنند. نگرانی‌های اولویت‌دار، تاثیرات تغییرات آب و هوا و مسائل بهداشت محیطی نوظهور باید شناسایی شوند. علاوه بر داده‌های جمع‌آوری‌شده از طریق سیستم‌های اطلاعات بهداشتی معمول، تحقیقات در مورد، به عنوان مثال مطالعات زنان باردار، نوزادان و کودکان که بیشترین خطرات را در پنجره‌های حیاتی توسعه ثبت می‌کنند انجام شود.

ط. حق برخورداری از امنیت اجتماعی و استانداردهای مناسب زندگی (ماده ۲۶ و ۲۷)

کودکان حق دارند از سطح زندگی مناسب برای رشد جسمی، ذهنی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی برخوردار شوند. یک محیط پاک، سالم و پایدار، از جمله مسکن مناسب، امنیت غذایی و آب آشامیدنی سالم و پاک و بهداشتی، پیش‌نیاز تحقق این حق است.^۸

کمیته تاکید می‌کند که حق مسکن، غذا، آب کافی و بهداشت باید به طور پایدار، از جمله در رابطه با مصرف مواد، استفاده از منابع و انرژی و تخصیص فضا و طبیعت محقق شود.

کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نظر عمومی شماره ۱۵ (۲۰۰۲) در مورد حق آب، بند ۳؛ و کمیته حقوق کودک، نظر عمومی شماره ۱۵ (۲۰۱۳) در مورد حق کودک برای برخورداری از بالاترین استانداردهای سلامت قابل دستیابی، بند ۴۸.

قرار گرفتن در معرض آسیب‌های زیست محیطی، علل مستقیم و هم ساختاری دارد و تأثیرات چند بعدی فقر را در میان کودکان تشدید می‌کند. در زمینه زیست محیطی، همانطور که در ماده ۲۶ کنوانسیون تضمین شده، امنیت اجتماعی، اهمیت ویژه‌ای دارد. از دولت‌ها خواسته می‌شود تا ویژگی‌هایی را در خط‌مشی تامین اجتماعی و سطح حمایت اجتماعی معرفی کنند که از کودکان و خانواده‌هایشان در برابر شوک‌های محیطی و آسیب‌های دراز مدت، از جمله آسیب‌های ناشی از تغییرات آب و هوا، محافظت کند. دولت‌ها باید برنامه‌های کاهش فقر با محوریت کودکان را در مناطقی که بیشتر در معرض خطرات زیست محیطی هستند، تقویت کنند.

کودکان، از جمله کودکان آواره، باید به مسکن مناسب مطابق با استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر دسترسی داشته باشند. مسکن باید پایدار و مقاوم باشد و نباید در مکان‌های آلوده یا در مناطقی که با خطر بالای تخریب محیط زیست مواجه است، ساخته شود. خانه‌ها باید منابع انرژی ایمن و پایدار برای پخت و پز، گرمایش، روشنایی و تهویه مناسب داشته باشند و عاری از کپک، مواد سمی و دود باشند. باید مدیریت موثر زباله‌ها، مراقبت‌های ترافیکی، حفاظت در برابر سر و صدای زیاد و ازدحام بیش از حد و دسترسی به آب آشامیدنی سالم و تأسیسات بهداشتی پایدار، وجود داشته باشد.

کودکان نباید در معرض اخراج اجباری بدون امکان دسترسی به محل اسکان جایگزین مناسب، از جمله جابجایی مرتبط با پروژه‌های توسعه و زیربنایی که به کاهش انرژی و/یا اقلیم و اقدامات سازگاری می‌پردازند، قرار بگیرند. ارزیابی تأثیرات حقوق کودک باید پیش‌نیاز چنین پروژه‌هایی باشد. باید به حفظ سرزمین سنتی کودکان بومی و حفاظت از کیفیت محیط طبیعی برای برخورداری از حقوق آنها از جمله حق آنها برای داشتن استانداردهای مناسب زندگی توجه ویژه‌ای شود.^۹

در زمان جابجایی و مهاجرت فرامرزی مرتبط با رویدادهای تغییر آب و هوا و محیط زیست و همچنان در زمان درگیری‌های مسلحانه، کمیته بر اهمیت همکاری بین‌المللی و تعهد دولت‌ها برای انجام کلیه اقدامات قانونی، اداری و سایر اقدامات مناسب برای تضمین حقوق کودکان تحت مراقبت آنها با توجه به اصل عدم تبعیض در برابر کودکان تأکید می‌کند. مقامات مربوطه باید خطر نقض حقوق کودکان ناشی از تأثیرات تخریب محیط زیست، از جمله تغییرات آب و هوا، را در هنگام تصمیم‌گیری در مورد پذیرش و بررسی درخواست‌های حمایت بین‌المللی، به ویژه با توجه به عواقب بسیار جدی آن برای کودکان در زمینه ارائه غذا یا خدمات بهداشتی در نظر بگیرند. دولت‌ها نباید کودکان و خانواده‌هایشان را به جایی که در نتیجه اثرات نامطلوب تخریب محیط زیست با خطر واقعی و تخلفات شدید روبرو می‌شوند، اخراج کنند.

^۹ نظر عمومی شماره ۱۱ (۲۰۰۹) در مورد کودکان بومی و حقوق آنها تحت کنوانسیون، بند ۳۴ و ۳۵.

ی. حق آموزش (ماده ۲۸ و ۲۹ بند یک و e)

آموزش یکی از ارکان اساسی رویکرد مبتنی بر حقوق کودک در رابطه به محیط زیست است. کودکان تاکید کرده‌اند که آموزش در حفاظت از حقوق آنها و محیط زیست و افزایش آگاهی و آمادگی آنها در برابر آسیب‌های زیست محیطی موثر است. با این حال، حق آموزش به شدت در برابر آسیب‌های زیست محیطی، آسیب‌پذیر است، زیرا می‌تواند منجر به تعطیلی مدارس و اختلال در تدریس، ترک تحصیل و تخریب مدارس و مکان‌های بازی شود.

ماده ۲۹ (۱) (ه) کنوانسیون، که آموزش کودک را در جهت توسعه احترام به محیط طبیعی می‌طلبد، باید با ماده ۲۸ یکجا مطالعه شود تا اطمینان حاصل شود که هر کودکی از حق دریافت آموزش‌هایی که ارزش‌های زیست محیطی را منعکس می‌کند؛ برخوردار است¹⁰.

آموزش مبتنی بر حفاظت از محیط زیست باید روش‌های دوستانه و با توجه به توانمندسازی کودک را با در نظر داشت رشد شخصیت، استعدادها و توانایی‌های کودک دنبال کند. آموزش باید ارتباط نزدیک بین احترام به محیط طبیعی و سایر ارزش‌های اخلاقی مندرج در ماده ۲۹ (۱) کنوانسیون را تصدیق کند و دارای اهداف محلی و جهانی باشد. برنامه‌های درسی مدرسه باید متناسب با زمینه‌های محیطی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خاص کودکان باشد و درک بنیادی سایر کودکانی را که تحت تأثیر تخریب محیط زیست قرار گرفته‌اند، ارتقا دهد. مواد آموزشی باید از نظر علمی دقیق، به روز و اطلاعات زیست محیطی متناسب با سن را ارائه دهند. همه کودکان باید به مهارت‌های لازم برای رویارویی با چالش‌های زیست‌محیطی مورد انتظار در زندگی، مانند خطرات، بلایا و اثرات بهداشتی مرتبط با محیط زیست، از جمله توانایی تفکر انتقادی در مورد چنین چالش‌ها، حل مشکلات، تصمیم‌گیری متعادل و پذیرفتن مسئولیت‌های زیست‌محیطی از جمله استفاده از شیوه‌های زندگی و مصرف پایدار، مطابق با ظرفیت‌های در حال تحول خود مجهز باشند.

ارزش‌های زیست‌محیطی باید در آموزش و پرورش همه متخصصان درگیر در آموزش، شامل روش‌های آموزشی، فناوری‌ها و رویکردهای مورد استفاده در آموزش، محیط‌های مدرسه و آماده‌سازی کودکان برای مشاغل سبز منعکس شود. آموزش زیست محیطی فراتر از مدرسه رسمی گسترش می‌یابد و طیف گسترده‌ای از تجربیات و یادگیری‌های زیستی را در بر می‌گیرد.

روش‌های اکتشافی، غیررسمی و عملی، مانند یادگیری در فضای باز، روشی بهتر برای ارائه این هدف آموزشی هستند.

دولت‌ها باید زیرساخت ایمن، سالم و انعطاف‌پذیر، برای یادگیری موثر ایجاد کنند. این امر شامل حصول اطمینان از در دسترس بودن مسیرهای عابر پیاده و دوچرخه‌سواری و حمل و نقل عمومی به مدرسه و اطمینان از اینکه مدارس و امکانات آموزشی جایگزین در فاصله‌های ایمن از آلودگی، سیل، رانش زمین و سایر خطرات زیست محیطی، از جمله مکان‌های آلوده می‌باشد. ساخت و ساز ساختمان‌ها و کلاس‌های درس با گرمایش و سرمایش کافی و دسترسی به آب آشامیدنی کافی¹¹، سالم و قابل قبول و امکانات بهداشتی باید مجهز باشد. تسهیلات مدرسه سازگار با محیط زیست، مانند وسایلی که دارای روشنایی و گرمایش از انرژی‌های تجدیدپذیر هستند، می‌توانند برای کودکان مفید باشند و از تبعیت دولت‌ها با تعهدات زیست محیطی‌شان اطمینان حاصل کنند.

در جریان و بعد از کمبود آب، طوفان شن، موج گرما و سایر رویدادهای شدید آب و هوا، کشورها باید دسترسی فیزیکی به مدارس را به ویژه برای کودکان در جوامع دور افتاده یا روستایی تضمین کنند، یا روش‌های آموزشی جایگزین، مانند امکانات آموزشی سیار و آموزش از راه دور را در نظر بگیرند. جوامع محروم باید برای مقاوم‌سازی و نوسازی مدارس در اولویت قرار گیرند. دولت‌ها باید در اسرع وقت مسکن جایگزین را برای جمعیت‌های آواره تضمین کنند تا اطمینان حاصل شود که مدارس به عنوان سرپناه استفاده نمی‌شوند. هنگام واکنش به شرایط اضطراری ناشی از حوادث آب و هوا در مناطقی که تحت تأثیر درگیری‌های مسلحانه قرار دارند، دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که مدارس برای فعالیت گروه‌های مسلح استفاده نمی‌شوند.

دولت‌ها باید اثرات نامتناسب و غیرمستقیم تخریب محیط‌زیست بر آموزش کودکان را بشناسند و به آن رسیدگی کنند و توجه ویژه‌ای به موقعیت‌های جنسیتی، مانند ترک تحصیل کودکان به دلیل بارهای خانگی و اقتصادی اضافی در خانواده‌هایی که با شوک‌های محیطی و استرس مواجه هستند داشته باشند.

ک. حقوق کودکان بومی و کودکان مربوط به اقلیت‌ها (ماده ۳۰)

کودکان بومی به طور نامتناسبی تحت تاثیر از دست دادن تنوع زیستی، آلودگی و تغییرات آب و هوا قرار دارند. دولت‌ها باید تأثیر آسیب‌های زیست‌محیطی مانند جنگل‌زدایی بر زمین‌ها و فرهنگ سنتی و کیفیت محیط طبیعی و در عین حال تضمین حق زندگی، بقا و رشد کودکان بومی

¹¹ کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نظر عمومی شماره ۱۵ (۲۰۰۲)، بند ۱۲ (ج) (i) و ۱۶ (ب)

را در نظر بگیرند. کشورها باید اقداماتی را برای تعامل معنادار با کودکان بومی و خانواده‌های آنها در واکنش به آسیب‌های زیست‌محیطی، از جمله آسیب‌های ناشی از تغییرات آب و هوا، با در نظر گرفتن ادغام مفاهیم فرهنگ‌های بومی و دانش سنتی در اقدامات کاهش و سازگاری انجام دهند. در حالی که کودکان در جوامع بومی با خطرات منحصر به فردی روبرو هستند، در صورت انتقال و حمایت از این دانش، می‌توانند به عنوان مربی و مدافع در به کارگیری دانش سنتی برای کاهش تاثیر مخاطرات محلی و تقویت تاب‌آوری عمل کنند. در مورد حقوق کودکان غیر بومی نیز باید اقدامات مشابهی انجام شود.

ل. حق استراحت، بازی، اوقات فراغت و تفریح (ماده ۳۱)

بازی و تفریح برای سلامت و تندرستی کودکان ضروری است و باعث رشد خلاقیت، تخیل، اعتماد به نفس، خودکارآمدی و قدرت و مهارت‌های جسمی، اجتماعی، شناختی و عاطفی می‌شود. بازی و تفریح به همه جنبه‌های یادگیری کمک می‌کند، برای رشد همه‌جانبه کودکان بسیار مهم است و فرصت‌های مهمی را برای کودکان فراهم می‌کند تا دنیای طبیعی و تنوع زیستی را کشف و تجربه کنند، به سلامت روان و رفاه آنها و به درک، قدردانی و مراقبت آنها از محیط طبیعی کمک می‌کند.

برعکس، محیط‌های ناامن و خطرناک تحقق حقوق مندرج بند ۱ ماده ۳۱ کنوانسیون را تضعیف می‌کند و از عوامل خطر برای سلامت، رشد و ایمنی کودکان است. کودکان به فضاهای فراگیر برای بازی نیاز دارند که نزدیک به خانه و عاری از خطرات محیطی باشد. تاثیرات تغییرات آب و هوا این چالش‌ها را تشدید می‌کند، در حالی که استرس ناشی از تغییر آب و هوا بر درآمد خانوار ممکن است زمان و توانایی کودکان را برای شرکت در استراحت، اوقات فراغت، تفریح و بازی کاهش دهد.

کشورها باید اقدامات قانونی، اداری و سایر موارد موثر را اتخاذ کنند تا اطمینان حاصل شود که همه کودکان بدون تبعیض قادر به بازی و فعالیت‌های تفریحی در محیط‌های امن، تمیز و سالم از جمله فضاهای طبیعی، پارک‌ها و زمین‌های بازی هستند. در برنامه‌ریزی عمومی، در محیط‌های روستایی و شهری، باید به دیدگاه‌های کودکان اهمیت داده شود و ایجاد محیط‌هایی برای ارتقای رفاه آنها در اولویت قرار گیرد. باید به موارد زیر توجه شود:

(الف) ایجاد دسترسی، از طریق حمل و نقل ایمن، مقرون به صرفه و در دسترس، به مناطق سبز، فضاهای باز بزرگ و طبیعت برای بازی و تفریح.

(ب) ایجاد یک محیط محلی امن برای بازی آزاد، عاری از آلودگی، مواد شیمیایی خطرناک و

زباله؛

(ج) انجام اقدامات ترافیکی جاده‌ای برای کاهش سطح آلودگی در نزدیکی خانه‌ها، مدارس و زمین‌های بازی، از جمله از طریق طراحی مناطقی که در آن بازی، پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری کودکان، اولویت دارد.

کشورها باید قوانین، مقررات و دستورالعمل‌ها را همراه با تخصیص بودجه لازم و سازوکارهای نظارتی و اجرایی مؤثر معرفی کنند تا اطمینان حاصل شود که اشخاص ثالث با ماده ۳۱ کنوانسیون، از جمله با ایجاد استانداردهای ایمنی برای همه اسباب‌بازی‌ها و امکانات بازی و تفریح، به ویژه در مورد عدم استفاده از مواد سمی در پروژه‌های عمران شهری و روستایی مطابقت دارند. در شرایط بلایای مرتبط با تغییرات اقلیمی، باید اقداماتی برای بازیابی و حفاظت از این حقوق، از جمله از طریق ایجاد یا احیای فضاهای امن و تشویق بازی و بیان خلاق برای ارتقای تاب‌آوری و شفای روانی انجام شود.

م. حق داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار

کودکان حق داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار را دارند. این حق در کنوانسیون ضمنی است و به طور مستقیم با حقوق زندگی، بقا و توسعه، بر اساس ماده ۶، به بالاترین استانداردهای سلامت، از جمله در نظر گرفتن تهدیدات و خطرات آلودگی محیط زیست، بر اساس ماده ۲۴، به استاندارد زندگی مناسب، طبق ماده ۲۷، آموزش، طبق ماده ۲۸، و توسعه احترام به محیط طبیعی، بر اساس ماده ۲۹ مرتبط است.

عناصر اساسی این حق برای کودکان بسیار مهم است. به این ترتیب این عناصر شامل هوای پاک، محیط زیست امن و پایدار، اکوسیستم‌ها و تنوع زیستی سالم، آب صحتی و کافی، غذای سالم و کافی و محیط‌های غیر سمی است¹².

در راستای تحقق این حق برای کودکان، کمیته معتقد است که کشورها باید اقدامات زیر را فوراً انجام دهند:

- (الف) بهبود کیفیت هوا، با کاهش آلودگی هوای بیرون و خانه، برای جلوگیری از مرگ و میر کودکان، به ویژه در میان کودکان زیر ۵ سال؛
- (ب) اطمینان از دسترسی به آب سالم و کافی و بهداشت و اکوسیستم‌های آبی سالم برای جلوگیری از گسترش بیماری‌های ناشی از آب در بین کودکان؛
- (ج) متحول ساختن کشاورزی صنعتی و ماهی‌گیری را برای تولید غذای سالم و پایدار با هدف جلوگیری از سوءتغذیه و ارتقاء رشد و تکامل کودکان؛

به A/HRC/46/28، A/HRC/40/55، A/76/179، A/75/161، A/74/161 و A/HRC/49/53 مراجعه کنید.

(د) حصول اطمینان از کنار گذاشتن استفاده از زغال سنگ، نفت و گاز طبیعی، انتقال عادلانه و مناسب به منابع انرژی جایگزین و سرمایه‌گذاری در قسمت انرژی‌های تجدیدپذیر، ذخیره انرژی و بهره‌وری انرژی برای مقابله با بحران آب و هوا.

(ه) حفاظت و احیای تنوع زیستی؛

(و) جلوگیری از آلودگی دریا با ممنوعیت ورود مستقیم یا غیرمستقیم موادی که برای سلامت کودکان و به محیط‌زیست دریایی و اکوسیستم‌های دریایی خطرناک است.¹³

(ز) تنظیم و حذف تولید، فروش، استفاده و انتشار مواد سمی که اثرات نامطلوب و نامناسبی بر سلامتی کودکان دارند، به‌ویژه آن دسته از موادی که حاوی نوروکسین‌های رشدی هستند.¹⁴

عناصر رویه‌ای، از جمله دسترسی به اطلاعات، مشارکت در تصمیم‌گیری و دسترسی دوستانه کودک به عدالت، با استفاده از راه‌حل‌های مؤثر، برای توانمندسازی کودکان، از طریق آموزش، به منظور اطمینان از سرنوشت بهتر برای کودکان باید در نظر گرفته شود.

کشورها باید حق کودکان برای داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار را در قوانین ملی خود بگنجانند و اقدامات کافی را برای اجرای آن به منظور تقویت مسئولیت‌پذیری انجام دهند. این حق باید در تمام تصمیمات و اقدامات مربوط به کودکان، از جمله سیاست‌های مربوط به آموزش، اوقات فراغت، بازی، دسترسی به فضاهای سبز، حفاظت از کودکان، سلامت کودکان و مهاجرت، و چارچوب‌های ملی برای اجرای کنوانسیون جاری شود.

و. اقدامات کلی اجرا (ماده ۴)

۱. تعهد دولت‌ها به احترام، حمایت و اجرای حقوق کودکان

کشورها باید محیطی پاک، سالم و پایدار را به منظور احترام، حفاظت و تحقق حقوق کودکان تضمین کنند. الزام به احترام به حقوق کودکان، دولت‌ها را ملزم می‌کند که از نقض حقوق آنها به وسیله ایجاد آسیب‌های زیست محیطی خودداری کنند. آنها باید از کودکان در برابر آسیب‌های محیطی ناشی از منابع دیگر و اشخاص ثالث، از جمله با تنظیم فعالیت‌های شرکت‌های تجاری محافظت کنند. کشورهای عضو نیز موظف هستند از اثرات مخاطرات زیست محیطی بر حقوق کودکان حتی در مواردی که چنین تهدیدهایی خارج از کنترل انسان است، به عنوان مثال، با ایجاد سیستم‌های هشدار اولیه فراگیر جلوگیری و آن‌را اصلاح کنند. کشورها باید برای انجام تعهدات

کنوانسیون حفاظت از محیط زیست دریایی اقیانوس اطلس شمال شرقی، هنر. 2.2 (الف) به A/HRC/49/53 مراجعه کنید.

خود برای تسهیل، ترویج و فراهم کردن برخورداری کودکان از حقوق آنها، از جمله حق آنها برای داشتن محیطی پاک، سالم و پایدار، گام‌های فوری، مانند انتقال به انرژی پاک و اتخاذ استراتژی‌ها و برنامه‌هایی برای تضمین استفاده پایدار از منابع آب بردارند.

دولت‌ها موظفند اقدامات پیشگیرانه مناسب را برای محافظت از کودکان در برابر آسیب‌های زیست‌محیطی قابل پیش‌بینی معقول و نقض حقوق آن‌ها، با توجه به اصل احتیاط انجام دهند. این شامل ارزیابی اثرات زیست‌محیطی سیاست‌ها و پروژه‌ها، شناسایی و پیشگیری از آسیب‌های قابل پیش‌بینی، کاهش چنین آسیب‌ها در صورتی که قابل پیشگیری نباشد و ارائه راهکارهای به موقع و مؤثر برای جبران آسیب‌های قابل پیش‌بینی و واقعی است.

دولت‌ها همچنین موظف هستند به حقوق کودکان در رابطه با محیط زیست احترام بگذارند، آنها را حمایت و به آن عمل کنند. الزام به احترام به حقوق مستلزم آن است که از هرگونه اقدامی که حق کودکان را در بیان نظرات آنها در مورد مسائل مربوط به محیط زیست به مشکل مواجه می‌کند و مانع دسترسی به اطلاعات دقیق زیست‌محیطی می‌گردد، خودداری کنند و کودکان را در برابر اطلاعات نادرست در مورد خطرات زیست‌محیطی و خطر خشونت یا اقدامات تلافی‌جویانه دیگر محافظت کنند. الزام به رعایت حقوق مستلزم آن است که دولت‌ها با نگرش‌های منفی جامعه نسبت به حق شنیده شدن کودکان و تسهیل مشارکت معنادار آنها در تصمیم‌گیری‌های زیست‌محیطی مبارزه کنند.

دولت‌ها باید گام‌های سنجیده، مشخص و هدفمندی را در جهت دستیابی به بهره‌مندی کامل و مؤثر از حقوق کودکان مرتبط با محیط زیست، از جمله حق آن‌ها برای داشتن محیط زیست سالم، از طریق توسعه قوانین، سیاست‌ها، استراتژی‌ها یا طرح‌هایی که مبتنی بر علم هستند، مطابق با دستورالعمل‌های بین‌المللی مرتبط با بهداشت و ایمنی محیط‌زیست و با خودداری از اقدامات قهقرایی که کمتر از کودکان محافظت می‌کنند، بردارند.

دولت‌ها موظفند تا حد اکثر و در حد نیاز منابع مالی، طبیعی، انسانی، فناوری، نهادی و اطلاعاتی را برای احقاق حقوق کودکان در رابطه با محیط زیست در چارچوب همکاری‌های بین‌المللی اختصاص دهند.¹⁵

با رعایت هرگونه تعهدات تحت قوانین بین‌المللی، از جمله تعهدات مندرج در موافقت‌نامه‌های چندجانبه زیست‌محیطی که دولت‌ها طرفین آن هستند، در رسیدن به تعادل معقول بین تعیین سطوح مناسب حفاظت از محیط‌زیست و دستیابی به سایر اهداف اجتماعی در پرتو منابع

نظر عمومی شماره ۱۹ (۲۰۱۶) در مورد بودجه عمومی برای تحقق حقوق کودکان، بند ۷۵.

موجود، اختیار خود را حفظ می‌کنند. با این وجود، چنین آزادی‌ای عملاً توسط تعهدات دولتها بر اساس کنوانسیون محدود شده است. کودکان به مراتب بیشتر از بزرگسالان در معرض آسیب‌های جدی از جمله عواقب جبران‌ناپذیر و مادام‌العمر و مرگ ناشی از تخریب محیط زیست هستند. بنابراین، دولتها باید با توجه به وظیفه مراقبتی خود، استانداردهای زیست محیطی را تعیین و اجرا کنند که از کودکان در برابر چنین تأثیرات نامتناسب و طولانی مدت محافظت کند^{۱۶}.

کشورها باید از جمع‌آوری داده‌ها و تحقیقات قابل اعتماد، به‌روزشده و تفکیک‌شده در مورد آسیب‌های زیست‌محیطی، از جمله خطرات و تأثیرات واقعی آسیب‌های ناشی از تغییرات آب و هوا بر حقوق کودکان اطمینان حاصل کنند. این موارد باید شامل داده‌های طولی در مورد اثرات آسیب‌های زیست محیطی بر حقوق کودکان، به ویژه بر سلامت، آموزش و استاندارد زندگی در سنین مختلف باشند. چنین داده‌ها و تحقیقاتی باید از تدوین و ارزیابی قوانین، سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های زیست‌محیطی در همه سطوح اطلاع‌رسانی کند و باید در دسترس عموم قرار گیرد.

۲. ارزیابی تاثیر حقوق کودک

همه قوانین، سیاست‌ها، پروژه‌ها، مقررات، بودجه‌ها و تصمیم‌های مرتبط با محیط‌زیست پیشنهادی، و آن‌هایی که قبلاً لازم‌الاجرا هستند، مطابق با ماده ۳ (۱) کنوانسیون، مستلزم ارزیابی شدید تأثیرات حقوق کودکان هستند. دولتها باید قبل و بعد از اجرا، ارزیابی تأثیر مستقیم و غیرمستقیم احتمالی بر محیط‌زیست و اقلیم، از جمله اثرات فرامرزی، تجمعی، تولید و مصرف، بر بهره‌مندی از حقوق کودکان را ملزم کنند.

خواه ارزیابی‌های تأثیرات حقوق کودک در چارچوب یک ارزیابی اثرات زیست‌محیطی یا یکپارچه گنجانده شود، یا به‌عنوان یک ارزیابی مستقل انجام شود، باید توجه ویژه‌ای به تأثیر متفاوت تصمیم‌های زیست‌محیطی بر کودکان، به‌ویژه کودکان خردسال و سایر گروه‌ها کودکانی در معرض خطر، از اثرات کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، ترکیبی و غیرقابل برگشت، تأثیرات تعاملی و تجمعی در مراحل مختلف کودکی سنجیده می‌شود در نظر گرفته شود. به‌عنوان مثال، کشورهایی که صنایع سوخت فسیلی قابل توجهی دارند، باید تأثیر اجتماعی و اقتصادی تصمیمات مربوط به کودکان را در این زمینه ارزیابی کنند.

ارزیابی تأثیر حقوق کودک باید هر چه زودتر در فرآیند تصمیم‌گیری، در مراحل مهم تصمیم‌گیری و در پی اقدامات انجام شده صورت گیرد. چنین ارزیابی‌هایی باید با مشارکت کودکان انجام شود و

به نظرات آنها و کارشناسان موضوعی اهمیت داده شود. یافته‌ها باید به زبانی که کودکان دوست دارند و به زبان‌هایی که کودکان استفاده می‌کنند منتشر شود.

۳. حقوق کودکان و بخش تجارت

کسب و کارها مسئولیت احترام به حقوق کودکان در رابطه با محیط زیست را دارند. دولت‌ها موظفند در برابر سوءاستفاده از حقوق کودک توسط اشخاص ثالث، از جمله شرکت‌های تجاری، حمایت کنند¹⁷.

فعالیت تجاری منبع آسیب زیست محیطی قابل توجهی است که روی نقض حقوق کودک اثر می‌گذارد. چنین آسیب‌هایی به‌عنوان مثال از تولید، استفاده، انتشار و دفع مواد خطرناک و سمی، استخراج و سوزاندن سوخت‌های فسیلی، آلودگی آب هوا در محیط‌های صنعتی و شیوه‌های کشاورزی و ماهیگیری ناپایدار ناشی می‌شود. کسب‌وکارها به میزان قابل توجهی در انتشار گازهای گلخانه‌ای، که بر حقوق کودکان تأثیر منفی می‌گذارد، و به نقض کوتاه‌مدت و بلندمدت حقوق آنها مرتبط با پیامدهای تغییرات آب و هوا کمک می‌کنند. تأثیرات فعالیت‌ها و عملیات تجاری ممکن است توانایی کودکان و خانواده‌هایشان را برای انطباق با تأثیرات تغییرات آب‌وهوا تضعیف کند، به‌عنوان مثال، جایی که زمین تخریب شده است، در نتیجه مشکلات آب و هوایی را تشدید می‌کند. دولت‌ها باید تحقق حقوق کودکان را با به اشتراک‌گذاری و در دسترس قرار دادن فناوری‌های موجود و اعمال نفوذ بر عملیات تجاری و زنجیره ارزش برای جلوگیری، کاهش و سازگاری با تغییرات آب و هوا تقویت کنند.

دولت‌ها موظفند چارچوبی را فراهم کنند تا اطمینان حاصل شود که کسب‌وکارها از طریق ایجاد قوانین، مقررات، کارکردها و سیاست‌های مؤثر و حساس به کودکان، اقدامات اصلاحی، نظارت، هماهنگی، همکاری و افزایش آگاهی، به حقوق کودکان احترام می‌گذارند. دولت‌ها باید از کسب‌وکارها بخواهند که رویه‌های بررسی حقوق کودک را برای شناسایی، پیشگیری، کاهش و حسابرسی تأثیر آنها بر محیط زیست و حقوق کودکان انجام دهند. چنین بررسی دقیق فرآیندی مبتنی بر ریسک است که شامل تمرکز تلاش‌ها در جایی است که خطرات ناشی از آسیب‌های زیست محیطی شدید و احتمالی تحقق می‌یابد، توجه ویژه به قرار گرفتن گروه‌های خاصی از کودکان، مانند کودکان کار در معرض خطر باید صورت گیرد. در صورت شناسایی کودکان به عنوان قربانی باید اقدامات فوری انجام شود تا از آسیب بیشتر به سلامت و رشد آنها جلوگیری شود و آسیب‌های وارده به موقع و به طور مؤثر ترمیم شود.

17 نظر عمومی شماره 16 (2013) در مورد تعهدات دولت در مورد تأثیر بخش تجارت بر حقوق کودکان، بند 28، 42 و 82.

کمیت به کسب‌وکارها توصیه می‌کند که با مشارکت سهامداران، از جمله کودکان، رویه‌های دقیق و لازم را برای ارزیابی توسعه دهند و در آن ارزیابی‌ها تاثیر عملکردهای شان را بر حقوق کودکان ادغام کند. کسب‌وکارها باید اطمینان حاصل کنند که استانداردهای بازاریابی آنها، مصرف‌کنندگان و به‌ویژه کودکان را از طریق شیوه‌های ساختگی و فریبنده، که توسط آن کسب‌وکارها تلاش‌های نادرست برای جلوگیری یا کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی را به تصویر می‌کشند؛ گمراه نمی‌کنند.

۴. ضمانت‌ها برای دسترسی به عدالت

راه‌حل‌های موثر باید برای جبران تخلفات و ارتقای عدالت اجتماعی در دسترس باشد. علیرغم اینکه کودکان در چندین پرونده تغییرات محیطی و آب و هوایی پیش‌تاز بوده‌اند و کنوانسیون آنها را به عنوان دارندگان حقوق به رسمیت می‌شناسند، کودکان به دلیل وضعیت خود، در بسیاری از کشورها برای دستیابی به جایگاه قانونی در زمینه محیطی با موانعی مواجه می‌شوند و در نتیجه ابزار آنها برای استیفای حقوق‌شان محدود می‌شود.

کشورها باید راه‌های دسترسی به عدالت را برای کودکان فراهم کنند، از جمله مکانیسم‌های شکایتی که دوستدار کودک، پاسخگوی جنسیتی و شامل ناتوانی‌ها هستند، تا از مشارکت آنها با مکانیسم‌های مؤثر قضایی، شبه قضایی و غیرقانونی، از جمله اصول حقوق بشری کودک محور موسسات حقوقی، در زمان نقض حقوق کودکان در رابطه با آسیب‌های زیست محیطی اطمینان حاصل کنند. این شامل رفع موانع برای کودکان برای شروع رسیدگی، تعدیل قواعد ایستادگی و توانمندسازی نهادهای ملی حقوق بشر با مأموریت برای دریافت شکایات از کودکان است.

مکانیسم‌هایی باید برای رسیدگی به ادعای آسیب‌های قریب‌الوقوع یا قابل پیش‌بینی و نقض حقوق بشری کودکان در گذشته یا اکنون باید در دسترس باشد. کشورها باید اطمینان حاصل کنند که این مکانیسم‌ها بدون تبعیض، بر کودکان خارج از قلمروشان که تحت تأثیر آسیب‌های فرامرزی ناشی از اعمال دولت‌ها قرار می‌گیرند، به آسانی در دسترس باشد.

دولت‌ها باید زمینه برای درج شکایات دسته جمعی، مانند دعاوی دسته جمعی و دعاوی حقوقی منافع عمومی را فراهم کنند و محدودیت‌های زمانی وضع شده برای درج شکایت در مورد نقض حقوق کودکان به دلیل آسیب‌های زیست محیطی را تمدید کنند.

پیچیدگی پرونده‌های مربوط به آسیب‌های زیست‌محیطی ناشی از تاثیرات فرامرزی، عوامل و تاثیرات جمعی نیاز به نمایندگی قانونی مؤثر دارد. دعاوی قضایی اغلب یک فرآیند طولانی است و

نهادهای فراملی معمولاً قبل از طرح شکایت نیاز به تکمیل راه‌حل‌های داخلی دارند. کودکان باید به کمک‌های حقوقی رایگان و سایر مساعدت‌های مناسب، از جمله مساعدت‌های حقوقی و وکالت موثر دسترسی داشته باشند و فرصت شنیده شدن در هر گونه رسیدگی قضایی یا اداری که بر آنها تاثیر می‌گذارد، برای آنها فراهم شود. کشورها باید اقدامات بیشتری را برای کاهش هزینه‌های کودکانی که به دنبال چاره‌جویی هستند، در نظر بگیرند، به‌عنوان مثال، از طریق محافظت در برابر قوانین هزینه‌های نامطلوب، برای محدود کردن خطرات مالی برای کودکانی که پرونده‌هایی را در راستای منافع عمومی در مورد مسائل زیست‌محیطی مطرح می‌کنند.

برای افزایش مسئولیت‌پذیری و ارتقای دسترسی کودکان به عدالت در مسائل زیست‌محیطی، کشورها باید گزینه‌هایی را برای جابجایی بار سنگین اثبات از سوی شاکیان کودک به منظور ایجاد علت در مواجهه با متغیرهای متعدد و کمبودهای اطلاعاتی بررسی کنند.

کودکان ممکن است در مواردی که ادعای آنها مربوط به شرکت‌های تجاری است که باعث تضییع حقوق آنها شده یا به آنها کمک کند، به‌ویژه در مورد تاثیرات فرامرزی و جهانی، با مشکلات ویژه‌ای در دستیابی به چاره‌جویی مواجه شوند. کشورها موظفند سازوکارهای غیر قضایی و قضایی ایجاد کنند تا امکان دسترسی به راه‌حل‌های موثر را در موارد مربوط به سوءاستفاده از حقوق کودکان توسط شرکت‌های تجاری، از جمله در نتیجه فعالیت‌ها و عملیات فراسرزمینی آنها فراهم سازد، مشروط بر اینکه ارتباط معقولی بین دولت و رفتار مربوطه به آن نوع فعالیت‌ها وجود داشته باشد. مطابق با استانداردهای بین‌المللی، انتظار می‌رود که کسب‌وکارها مکانیسم‌های مؤثر شکایت را برای کودکانی که قربانی چنین تجاوزات از حقوق آنها شده‌اند، ایجاد یا در آن مشارکت کنند. دولت‌ها همچنین باید از در دسترس بودن آژانس‌های نظارتی اطمینان حاصل کنند، سوءاستفاده‌ها را زیر نظر بگیرند و راه‌حل‌های مناسب برای پیشگیری از نقض حقوق کودکان مرتبط با آسیب‌های زیست‌محیطی ارائه دهند.

جبران خسارت مناسب شامل بازپرداخت، غرامت کافی، رضایت، توانبخشی و تضمین عدم تکرار، هم با توجه به محیط و هم کودکان آسیب دیده، از جمله دسترسی به کمک‌های پزشکی و روانی است. مکانیسم‌های اصلاحی باید آسیب‌پذیری‌های خاص کودکان را در برابر اثرات تخریب محیطی، از جمله برگشت‌ناپذیری احتمالی و ماهیت مادام‌العمر آسیب در نظر بگیرند. جبران خسارت باید سریع باشد تا تخلفات جاری و آتی را محدود کند. استفاده از اشکال جدید درمان، مانند راهنمایی برای ایجاد کمیته‌های بین‌نسلی، که در آن کودکان مشارکت فعال دارند، تعیین و نظارت بر اجرای سریع اقدامات برای کاهش و انطباق با اثرات تغییرات آب و هوا باید تشویق شود.

دسترسی به مکانیسم‌های حقوق بشر بین‌المللی و منطقه‌ای قابل اجرا باید از جمله از طریق تصویب پروتکل اختیاری در یک رویه ارتباطی در دسترس باشد. اطلاعات مربوط به چنین مکانیسم‌ها و نحوه استفاده از آن‌ها باید به طور گسترده در اختیار کودکان، والدین، مراقبین و متخصصانی باشد که با کودکان و برای کودکان کار می‌کنند.

ز. همکاری‌های بین‌المللی

کشورها موظفند به طور جداگانه و مشترک از طریق همکاری بین‌المللی برای احترام، حمایت و اجرای حقوق کودکان اقدام کنند. ماده ۴ کنوانسیون تأکید می‌کند که اجرای کنوانسیون یک اقدام مشترک برای کشورهای جهان است¹⁸ و تحقق کامل حقوق کودکان تحت کنوانسیون تا حدی منوط به نحوه تعامل دولت‌ها است. تغییرات اقلیمی، آلودگی و از دست دادن تنوع زیستی به وضوح نمونه‌های فوری تهدیدات جهانی علیه حقوق کودکان را نشان می‌دهد که دولت‌ها را ملزم به همکاری با یکدیگر می‌کند و خواستار گسترده‌ترین همکاری ممکن از سوی همه کشورها و مشارکت آنها در واکنش بین‌المللی مؤثر و مناسب است¹⁹. تعهد در زمینه همکاری بین‌المللی هر کشور تا حدی به وضعیت آن کشور بستگی دارد. در زمینه تغییرات آب و هوا، چنین تعهداتی مطابق با ماده ۴ کنوانسیون با در نظر گرفتن انتشارات تاریخی و فعلی گازهای گلخانه‌ای و مفهوم مسئولیت‌های مشترک اما متمایز و توانایی‌های مربوطه دولت‌ها²⁰، با توجه به شرایط مختلف ملی، کمک‌های فنی و مالی از کشورهای توسعه‌یافته، به کشورهای در حال توسعه، در حالی که این مقررات را الزامی می‌دانند به درستی هدایت می‌شوند. کشورها باید برای اطمینان از انطباق استانداردها برای توسعه و اجرای حقوق کودکان و رویه‌های بررسی زیست‌محیطی، همکاری بین‌المللی داشته باشند.

به طور کلی، کشورهای توسعه‌یافته، متعهد به حمایت از اقدامات برای رسیدگی به چالش‌های زیست محیطی متقاطع جهانی در کشورهای در حال توسعه از طریق تسهیل انتقال فناوری سبز و مشارکت در تامین مالی اقدامات زیست محیطی، در راستای اهداف مالی توافق شده بین‌المللی در زمینه آب و هوا و تنوع زیستی هستند. کنوانسیون باید در تصمیم‌گیری‌های جهانی محیط زیست، از جمله در تطبیق استراتژی‌های بین‌المللی کاهش تلفات و آسیب‌ها، از ملاحظات اصلی باشد.²¹ برنامه‌های مرتبط با محیط زیست کشورهای اهداکننده باید مبتنی بر حقوق باشد، در حالی که کشورهایی که کمک مالی بین‌المللی زیست محیطی دریافت می‌کنند باید بخش قابل

نظر عمومی شماره 5 (2003)، بند 60.
 کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا، مقدمه؛ و قطعنامه‌های 26/27 و 29/15 شورای حقوق بشر.
 کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییرات آب و هوایی، مقدمه و هنر 3 (1)؛ قرارداد پاریس، هنر 2 (2)؛ و قطعنامه‌های 26/27 و 29/15 شورای حقوق بشر.
 کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا، ماده 4 (5)؛ و موافقت‌نامه پاریس، هنر 9 (1)

18

19

20

21

توجهی از این کمک‌ها را به برنامه‌های متمرکز بر کودک تخصیص دهند. دستورالعمل‌های اجرایی باید برای در نظر گرفتن تعهدات دولت‌ها در زمینه حقوق کودک بازنگری و به روز شوند.

کشورها باید اطمینان حاصل کنند که اقدامات زیست‌محیطی که توسط مکانیسم‌های مالی محیط زیست بین‌المللی و سازمان‌های بین‌المللی حمایت می‌شوند، به حقوق کودکان احترام گذاشته، آنها حمایت می‌کنند و فعالانه به دنبال تحقق آن هستند. کشورها باید استانداردها و رویه‌هایی را برای ارزیابی خطر آسیب به کودکان در برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های جدید مرتبط با محیط زیست ادغام کنند و اقداماتی را برای کاهش خطرات آسیب، مطابق با کنوانسیون و پروتکل‌های اختیاری آن اتخاذ کنند. کشورها باید برای حمایت از ایجاد و اجرای رویه‌ها و مکانیسم‌ها برای دسترسی به راه‌حل‌های مؤثر برای نقض حقوق کودکان در این زمینه همکاری کنند.

کشورها باید با حسن نیت در ایجاد و تأمین مالی پاسخ‌های جهانی برای رسیدگی به آسیب‌های زیست‌محیطی که افراد در موقعیت‌های آسیب‌پذیر متحمل می‌شوند، همکاری کنند و توجه ویژه‌ای به حفاظت از حقوق کودکان در پرتو آسیب‌پذیری‌های خاص آنها در برابر خطرات مرتبط با محیط زیست و رسیدگی به موارد ویرانگر، تأثیر هر دو شکل ناگهانی و کند شروع اختلالات اقلیمی بر کودکان، جوامع و ملل آنها داشته باشند. دولت‌ها باید برای سرمایه‌گذاری در پیشگیری از مناقشه و تلاش برای حفظ صلح که به طور مثبت به کاهش آسیب‌های زیست محیطی به کودکان ناشی از درگیری‌های مسلحانه، همکاری کنند توجه کنند و باید دیدگاه‌های کودکان را در روند ایجاد صلح در نظر بگیرند.

تغییر اقلیم

الف- سیاست کاهش

کمیته خواستار اقدام جمعی فوری توسط همه کشورها برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، در راستای تعهدات حقوق بشری آنها است. به ویژه، تولیدکنندگان عمده تاریخی و کنونی باید رهبری تلاش‌های کاهش را بر عهده بگیرند.

پیشرفت ناکافی در دستیابی به تعهدات بین‌المللی برای محدود کردن گرمایش زمین، کودکان را در معرض آسیب‌های مستمر و به‌سرعت فزاینده مرتبط با غلظت‌های بیشتر گازهای گلخانه‌ای و افزایش دمای ناشی از آن قرار می‌دهد. دانشمندان در مورد نقاط اوج، (آستانه‌هایی که فراتر از آنها دیگر نمی‌توان از برخی اثرات اجتناب کرد) و خطرات وخیم و نامطمئنی که حقوق کودکان

تهدید می‌کند، هشدار می‌دهند. اجتناب از نقاط اوج مستلزم اقدام فوری و بلندپروازانه برای کاهش غلظت اتمسفر گازهای گلخانه‌ای است.

اهداف و اقدامات کاهش، باید براساس بهترین منابع علمی موجود باشد و به طور منظم مورد بازبینی قرار گیرد تا از مسیری برای کاهش انتشار کربن خالص حداکثر تا سال ۲۰۵۰ اطمینان حاصل شود، به نحوی که از آسیب به کودکان جلوگیری شود. هیئت بین دولتی تغییرات اقلیمی نشان داده که تسریع تلاش‌های کاهش در کوتاه‌مدت، محدود کردن افزایش دما به کمتر از ۱.۵ درجه سانتی‌گراد بالاتر از سطوح قبل از صنعتی شدن، و همکاری بین‌المللی، عدالت و رویکردهای مبتنی بر حقوق برای دستیابی به اهداف بلندپروازانه کاهش تغییرات آب و هوایی ضروری است.²²

کشورها هنگام تعیین مناسب بودن اقدامات کاهش خود مطابق با کنوانسیون، و همچنین با در نظر گرفتن نیاز به پیشگیری و رسیدگی به هرگونه اثرات نامطلوب احتمالی آن اقدامات، باید معیارهای زیر را در نظر بگیرند:

۱. اهداف و اقدامات کاهش باید به وضوح نشان دهد که چگونه به حقوق کودکان تحت کنوانسیون احترام می‌گذارند، از آنها حمایت و آنها را اجرا می‌کنند. دولت‌ها باید به طور شفاف و صریح بر حقوق کودکان در هنگام تهیه، ابلاغ و به روز رسانی کمک‌های تعیین شده ملی تمرکز کنند.²³ این تعهد به سایر فرآیندها، از جمله گزارش‌های شفافیت دوساله، ارزیابی‌ها و بررسی‌های بین‌المللی و مشاوره‌ها و تحلیل‌های بین‌المللی نیز تعمیم می‌یابد.²⁴

۲. دولت‌ها مسئولیت فردی برای کاهش تغییرات اقلیمی دارند تا به تعهدات خود بر اساس کنوانسیون و قوانین بین‌المللی محیط زیست، از جمله تعهد مندرج در توافقنامه پاریس مبنی بر حفظ افزایش میانگین دمای جهانی به کمتر از ۲ درجه سانتی‌گراد و بالاتر از آن، سطوح ماقبل صنعتی و پیگیری تلاش‌ها برای محدود کردن افزایش دما به ۱.۵ درجه سانتی‌گراد بالاتر از سطوح پیش‌صنعتی تا سال ۲۰۳۰ عمل کنند.²⁵ اقدامات کاهش باید نشان‌دهنده سهم عادلانه هر کشور عضو در تلاش جهانی برای کاهش تغییرات آب و هوا باشد که این امر، برای محافظت در برابر تداوم و تشدید نقض حقوق کودکان ضروری است. همه کشورهایی که با هم کار می‌کنند، باید به طور مستمر تعهدات اقلیمی را در راستای

به <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6> مراجعه کنید.

قرارداد پاریس، هنر. 4 (2).

همان، هنر. 14 (4)

همان، هنر. ۲ (۱) (الف)؛ و ساکی و همکاران علیه آرژانتین (CRC/C/88/D/104/2019)، بند. 10.6. همچنین Sacchi et al. در مقابل برزیل (CRC/C/88/D/105/2019)، ساکی و همکاران. علیه فرانسه (CRC/C/88/D/106/2019) و ساکی و همکاران. علیه آلمان (CRC/C/88/D/107/2019) و ساکی و همکاران. علیه ترکیه (CRC/C/88/D/108/2019).

بالاترین جاه طلبی ممکن و مسئولیت‌های مشترک اما متمایز و ظرفیت‌های مربوطه خود تقویت کنند. کشورهای با درآمد بالا باید با اتخاذ اهداف کاهش مطلق انتشار گازهای گلخانه‌ای در سطح اقتصاد، رهبری را به عهده بگیرند و همه کشورها باید اقدامات کاهش خود را با توجه به شرایط مختلف ملی خود به گونه‌ای افزایش دهند که از حقوق کودکان تا حد ممکن محافظت شود.²⁶

۳. اقدامات کاهش‌ی پی در پی و تعهدات به روز شده باید نشان دهنده تلاش دولت‌ها در یک پیشرفت در طول زمان، با در نظر گرفتن اینکه چارچوب زمانی برای جلوگیری از تغییرات فاجعه بار آب و هوا و آسیب به حقوق کودکان کوتاه‌تر است و نیاز به اقدام فوری دارد، باشد.

۴. اقدامات کاهش‌ی کوتاه مدت باید این واقعیت را در نظر بگیرد که تاخیر در خروج سریع از سوخت‌های فسیلی منجر به انتشار تجمعی بیشتر و در نتیجه آسیب قابل پیش بینی بیشتر به حقوق کودکان می‌شود.

۵. اقدامات کاهش‌ی نمی‌تواند متکی بر حذف گازهای گلخانه‌ای در آینده از طریق فناوری‌های اثبات نشده باشد. کشورها باید اکنون کاهش سریع و موثر انتشار گازهای گلخانه‌ای را در اولویت قرار دهند تا از برخورداری کامل کودکان از حقوق‌شان در کوتاه‌ترین زمان ممکن حمایت کنند و از آسیب غیرقابل برگشت به طبیعت جلوگیری کنند.²⁷

دولت‌ها باید یارانه به بازیگران دولتی یا خصوصی را برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌ها و زیرساخت‌هایی که با مسیرهای انتشار کم گازهای گلخانه‌ای ناسازگار است، به عنوان اقدامی کاهش‌ی برای جلوگیری از آسیب‌ها و خطرات بیشتر، قطع کنند.

کشورهای توسعه یافته باید به کشورهای در حال توسعه در برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات کاهش‌ی کمک کنند تا به کودکان در موقعیت‌های آسیب‌پذیر کمک کنند. این کمک‌ها می‌تواند شامل ارائه تخصص‌های مالی و فنی و اطلاعات و سایر اقدامات ظرفیت‌سازی باشد که به طور خاص به پیشگیری از آسیب به کودکان ناشی از تغییرات آب و هوا کمک می‌کند.²⁸

ب. انطباق

قرارداد پاریس، هنر. 4 (4)
کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا، هنر. 4 (1) (j) - (h) و (2) (b); و موافقت نامه پاریس،
مقدمه و هنر. 4 (8)، 12 و 13..
قرارداد پاریس، هنر. 13 (9)

از آنجایی که تاثیرات مربوط به تغییر آب و هوا بر حقوق کودکان در حال تشدید است، افزایش شدید و فوری در طراحی و اجرای اقدامات سازگاری حساس به کودک، پاسخگوی جنسیتی و معلولیت شمول و منابع مرتبط ضروری است. کشورها باید آسیب‌پذیری‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا را در میان کودکان در مورد در دسترس بودن، کیفیت، برابری و پایداری خدمات ضروری برای کودکان، مانند آب و فاضلاب، مراقبت‌های بهداشتی، حفاظت، تغذیه و آموزش شناسایی کنند. دولت‌ها باید انعطاف‌پذیری اقلیمی را در چارچوب‌های قانونی و نهادی خود افزایش دهند و اطمینان حاصل کنند که برنامه‌های سازگاری ملی و سیاست‌های اجتماعی، زیست‌محیطی و بودجه‌ای موجود، عوامل خطر مرتبط با تغییرات اقلیمی را با کمک به کودکان در حوزه قضایی خود برای سازگاری با اثرات اجتناب‌ناپذیر تغییرات آب‌وهوا بررسی می‌کنند. نمونه‌هایی از این اقدامات شامل تقویت سیستم‌های حمایت از کودکان در زمینه‌های پرخطر، فراهم کردن دسترسی کافی به آب، بهداشت و مراقبت‌های بهداشتی، و همچنین محیط‌های امن مدرسه، و تقویت شبکه‌های ایمنی اجتماعی و چارچوب‌های حفاظتی و در عین حال اولویت دادن به حق زندگی بقا و توسعه کودکان است. اکوسیستم‌های سالم و تنوع زیستی نیز نقش مهمی در حمایت از تاب‌آوری و کاهش خطر بلایا دارند.

در اقدامات سازگاری، از جمله کاهش خطر بلایا، آمادگی، واکنش و اقدامات بازیابی، باید به نظرات کودکان اهمیت داده شود. کودکان باید برای درک تاثیرات تصمیمات مرتبط با آب و هوا از حقوق خود آگاه شوند و فرصت‌هایی برای مشارکت معنادار و مؤثر در فرآیندهای تصمیم‌گیری داشته باشند. طراحی و اجرای اقدامات سازگاری نباید بین گروه‌هایی از کودکان در معرض خطر، مانند کودکان خردسال، دختران، کودکان دارای معلولیت، کودکان در شرایط مهاجرت، کودکان بومی و کودکان در شرایط فقر یا درگیری‌های مسلحانه تبعیض قائل شود. کشورها باید تدابیر بیشتری اتخاذ کنند تا اطمینان حاصل شود که کودکان در موقعیت‌های آسیب‌پذیر تحت تأثیر تغییرات آب‌وهوا از حقوق خود، از جمله با رسیدگی به علل زمینه‌ای آسیب‌پذیری برخوردار می‌شوند.

اقدامات سازگاری باید در جهت کاهش اثرات کوتاه مدت و بلندمدت، مانند حفظ معیشت، حفاظت از مدارس و توسعه سیستم‌های مدیریت آب پایدار باشد. اقدامات لازم برای محافظت از حق حیات کودکان و حفاظت از آنها در برابر تهدیدات قریب‌الوقوع، مانند حوادث شدید اقلیمی، شامل ایجاد سیستم‌های هشداردهنده اولیه، افزایش ایمنی فیزیکی و انعطاف‌پذیری زیرساخت‌ها، از جمله زیرساخت‌های مدرسه‌ها، سیستم آبرسانی و بهداشتی برای کاهش خطر مرتبط با تغییرات آب و هوا باید در نظر گرفته شود. کشورها باید طرح‌های واکنش اضطراری را اتخاذ کنند، مانند اقداماتی برای ارائه سیستم‌های هشدار دهنده اولیه فراگیر، کمک‌های

بشردوستانه و دسترسی به غذا و آب و بهداشت برای همه. در تدوین اقدامات تطبیقی، استانداردهای ملی و بین‌المللی مربوطه، مانند موارد مندرج در چارچوب سند کاهش خطر بلایا ۲۰۱۵-۲۰۳۰ نیز باید در نظر گرفته شود. چارچوب‌های انطباقی باید به مهاجرت و جابجایی ناشی از تغییرات آب و هوا پردازد و شامل مقرراتی برای اطمینان از رویکرد مبتنی بر حقوق کودک به این مسائل باشد. در صورت تهدیدات قریب‌الوقوع آسیب‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا، مانند رویدادهای شدید آب و هوایی، کشورها باید از انتشار فوری کلیه اطلاعاتی که کودکان و مراقبان و جوامع آنها را قادر می‌سازد تا اقدامات حفاظتی را انجام دهند، اطمینان حاصل کنند. کشورها باید آگاهی را در میان کودکان و جوامع آنها در مورد کاهش خطر بلایا و اقدامات پیشگیری تقویت کنند.

ج. ضرر و زیان

در توافقنامه پاریس، طرفین به اهمیت جلوگیری، به حداقل رساندن و رسیدگی به خسارات و تلفات مرتبط با اثرات نامطلوب تغییرات آب و هوا اشاره کردند. از طریق دریچه حقوق بشر، اثرات نامطلوب تغییرات آب و هوا، به ویژه برای کشورهای در حال توسعه منجر به خسارات و تلفات قابل توجهی شده است.

شیوه‌ای که از طریق آن خسارات و آسیب‌های مرتبط با آب و هوا بر کودکان و حقوق آنها تاثیر می‌گذارد ممکن است مستقیم و غیرمستقیم باشد. اثرات مستقیم شامل مواردی است که در آن رویدادهای شدید آب و هوا با شروع ناگهانی سیل و باران‌های شدید، و هم رویدادهایی با شروع کند، مانند خشکسالی، منجر به نقض حقوق مندرج کنوانسیون می‌شود. اثرات غیرمستقیم ممکن است شامل موقعیت‌هایی باشد که در آن کشورها، جوامع و والدین مجبور به تخصیص مجدد منابع به دور از برنامه‌های مورد نظر، مانند برنامه‌های آموزش و مراقبت‌های بهداشتی، برای رسیدگی به بحران‌های زیست‌محیطی شوند.

از این نظر، اذعان به ضرر و زیان به عنوان سومین رکن اقدامات اقلیمی، همراه با کاهش و سازگاری، حیاتی است. دولت‌ها باید توجه داشته باشند که از منظر حقوق بشر، ضرر و زیان با حق جبران خسارت و اصل غرامت، از جمله استرداد، غرامت و بازپروری مرتبط است. کشورها باید اقداماتی را، از جمله از طریق همکاری بین‌المللی، برای ارائه کمک‌های مالی و فنی برای رسیدگی به ضرر و زیان‌هایی که بر بهره‌مندی از حقوق تحت کنوانسیون تأثیر دارد، انجام دهند.

د. تجارت و تغییرات اقلیمی

کشورها باید تمام اقدامات لازم، مناسب و معقول را برای محافظت از حقوق کودکان در برابر آسیب‌های مرتبط با تغییرات آب و هوا که توسط شرکت‌های تجاری ایجاد یا تداوم می‌یابد، در حالی که تجارت‌ها مسئولیت احترام به حقوق کودکان در رابطه با تغییرات آب و هوا را دارند، اتخاذ کنند. دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که کسب‌وکارها به سرعت انتشار گازهای گلخانه‌ای خود را کاهش می‌دهند و باید از کسب‌وکارها، از جمله موسسات مالی، بخواهند که ارزیابی‌های اثرات زیست‌محیطی و رویه‌های بررسی حقوق کودکان را انجام دهند تا اطمینان حاصل شود که آنها شناسایی، پیشگیری، کاهش و نحوه برخورد با تغییرات نامطلوب آب و هوا واقعی و بالقوه تأثیرات مرتبط بر حقوق کودکان، از جمله آنهایی که ناشی از فعالیت‌های مرتبط با تولید و مصرف و آنهایی که به زنجیره ارزش آنها و عملیات جهانی مرتبط است را در نظر می‌گیرند.²⁹

کشورهای متبوع متعهد به رسیدگی به هرگونه آسیب و خطرات مربوط به تغییرات آب و هوا می‌باشند که روی حقوق کودکان در چارچوب فعالیت‌های فراسرزمینی شرکت‌های تجاری به میان می‌آیند، مشروط بر اینکه ارتباط معقولی بین دولت و رفتار مربوطه وجود داشته باشد، و امکان دسترسی موثر امکان‌پذیر باشد. راه‌حل برای جلوگیری از نقض این حقوق شامل همکاری برای اطمینان از انطباق شرکت‌های تجاری که به صورت فراملی فعالیت می‌کنند با استانداردهای زیست‌محیطی قابل‌اجرا با هدف حفاظت از حقوق کودکان در برابر آسیب‌های ناشی از تغییرات آب‌وهوا و ارائه کمک‌های بین‌المللی و همکاری با تحقیقات و اجرای دادرسی در سایر کشورها است.³⁰

دولت‌ها باید شرکت‌های دولتی و شرکت‌هایی را که تحت کنترل و پشتیبانی دولت‌اند و حمایت‌های قابل‌توجهی از سازمان‌های دولتی دریافت می‌کنند؛ تشویق کنند که در زمینه استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، ذخیره انرژی و بهره‌برداری از منابع انرژی پایدار سرمایه‌گذاری کنند.³¹ دولت‌ها باید طرح‌های مالیاتی تصاعدی را اجرا کنند و الزامات پایداری سختگیرانه‌ای را برای قراردادهای تدارکات عمومی وضع کنند. دولت‌ها همچنین می‌توانند کنترل جامعه بر تولید، مدیریت، انتقال و توزیع انرژی را برای افزایش دسترسی و مقرون به صرفه بودن فناوری‌های تجدیدپذیر و ارائه محصولات و خدمات مرتبط به انرژی پایدار، به ویژه در سطح جامعه تشویق کنند.

دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که تعهداتشان تحت توافق‌نامه‌های تجاری یا سرمایه‌گذاری مانعی برای اجرای تعهدات حقوق بشری آنها نمی‌شود و چنین توافق‌هایی باعث کاهش سریع انتشار گازهای گلخانه‌ای و تسهیل سایر اقدامات برای کاهش علل و اثرات تغییرات آب و هوا،

نظر عمومی شماره 16 (2013)، بند 62.
همان، بندهای 43 و 44.
همان، بند 27.

می‌شوند.³² سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر و تأثیرات آن بر تغییرات آب و هوا و بر حقوق کودکان مرتبط با اجرای توافق‌نامه‌ها باید به‌طور منظم مورد ارزیابی قرار گیرد و امکان اقدامات اصلاحی در صورت لزوم فراهم شود.

ه. امور مالی آب و هوا

هم تأمین‌کنندگان مالی بین‌المللی آب و هوا و هم کشورهای دریافت‌کننده باید اطمینان حاصل کنند که مکانیسم‌های تأمین مالی اقلیم بر یک رویکرد مبتنی بر حقوق کودک و همسو با کنوانسیون و پروتکل‌های اختیاری آن تنظیم شده است. کشورها باید اطمینان حاصل کنند که مکانیسم مالی برای اقلیم از حقوق کودکان حمایت می‌کند و آن را نقض نمی‌کند، انسجام سیاست‌ها را بین تعهدات حقوق کودکان و اهداف دیگر، مانند توسعه اقتصادی، افزایش می‌دهد، و مرزبندی بین نقش‌های مختلف سهامداران در تأمین مالی آب و هوا، دولت‌ها، موسسات مالی، از جمله بانک‌ها، مشاغل و جوامع آسیب‌دیده، به ویژه کودکان را تقویت می‌کند.

در راستای تلاش‌ها برای رسیدگی به تغییرات اقلیمی، اصل مسئولیت‌های مشترک و قابلیت‌های متمایز و شرایط ملی کشورها باید در نظر گرفته شود. با توجه به تعهدات بین‌المللی مرتبط با آب و هوا که کشورها به آن متعهد شده‌اند، کشورهای توسعه‌یافته باید با کشورهای در حال توسعه در تأمین منابع مالی برای اقدامات اقلیمی که از حقوق کودکان حمایت می‌کند، همکاری کنند. به‌ویژه، علی‌رغم ارتباط بین مکانیسم‌های مختلف تأمین مالی، در زمینه توسعه پایدار، تأمین مالی اقلیم ارائه‌شده توسط کشورهای توسعه‌یافته باید شفاف باشد، علاوه بر آن، باید به سایر جریان‌های مالی که از حقوق کودکان حمایت می‌کند به‌درستی در نظر گرفته شود، و از شمارش مضاعف این منابع اجتناب شود.

کشورهای توسعه‌یافته باید فوراً و به‌طور جمعی به‌خلاف مالی فعلی در زمینه آب و هوا رسیدگی کنند. توزیع فعلی تأمین منابع مالی در زمینه آب و هوا، که بیش از حد به سمت کاهش متمایل است، تأثیرات تبعیض‌آمیزی بر کودکانی دارد که در محیط‌هایی آسیب‌پذیر زندگی می‌کنند و به حمایت‌های بیشتر نیاز دارند و یا کودکانی که با محدودیت‌های سازگاری مواجه هستند. کشورها باید خلا مالی جهانی آب و هوا را پر کنند و اطمینان حاصل کنند که اقدامات به شیوه‌ای متعادل با در نظر گرفتن اقدامات مربوط به سازگاری، کاهش، ضرر و زیان و ابزارهای اجرایی گسترده‌تر، مانند کمک‌های فنی و ظرفیت‌سازی، تأمین می‌شوند. تعیین مجموع بودجه جهانی آب و هوا مورد نیاز توسط کشورها باید براساس نیازهای مستند جوامع، به ویژه برای حمایت از کودکان و

نظر کلی کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شماره 24 (2017) در مورد تعهدات دولت تحت میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زمینه فعالیت‌های تجاری، بند 13.

حقوق آنها باشد. تأمین مالی آب و هوا که به کشورهای در حال توسعه ارائه می‌شود، نه به شکل وام بلکه به شکل کمک‌های بلاعوض باشد تا از تأثیرات منفی بر حقوق کودکان جلوگیری شود.

دولت‌ها باید دسترسی جوامع آسیب‌دیده، به‌ویژه کودکان، به اطلاعات مربوط به فعالیت‌های حمایت شده توسط منابع مالی اقلیمی، از جمله امکان طرح شکایت‌هایی مبنی بر نقض حقوق کودکان را تضمین و تسهیل کنند. دولت‌ها باید تصمیم‌گیری در مورد تأمین مالی آب و هوا را به منظور تقویت مشارکت جوامع ذینفع، به‌ویژه کودکان، بازبینی کنند و تایید و اجرای تأمین برنامه‌های مالی آب و هوا را منوط به ارزیابی تأثیرات آن بر حقوق کودک سازند که به این طریق از تأمین مالی برنامه‌های که می‌تواند باعث نقض حقوق کودکان گردد، جلوگیری صورت گیرد.

کودکان خواستار اقدام جمعی دولت‌ها هستند. به گفته دو کودکی که در این مشاوره مشارکت کرده بودند: «دولت‌های هر کشور باید برای کاهش تغییرات آب و هوایی همکاری کنند.» آنها باید نظریات ما را در نظر بگیرند و بگویند که، «ما شما را می‌شنویم و این چیزی است که ما قرار است برای رسیدگی به این مشکل انجام دهیم.»³³

پایان